

newspaper and journal articles, etc.) about them – take a special place in Ukrainian pedagogical biography, because they are a reliable source of historical and biographical research. Bio-bibliographic indexes of T. D. Demianiuk play an important role in studying her personality as Ukrainian teacher, scientist, founder of experimental and educational activities in the Rivne region. It was found out that in the bio-bibliographic index for 2019 year dedicated to the 75th anniversary of T. D. Demianiuk's birth, it was collected and systematized information about her creative and scientific heritage that includes more than 250 printed works (for the period 1972–2013), which were published as separate editions, as well as published in scientific collections and periodicals.

It has been proved that the value of bio-bibliographic indexes is in the wide bibliographic base presented in them.

Keywords: pedagogical biography, sources of historical and biographical research, bio-bibliographic indexes, personality, T. D. Demianiuk.

УДК 050.9"387":371:929

Л. О. ПОНОМАРЕНКО

ORCID ID: 0000-0002-4388-274X

канд. наук із соціальних комунікацій,

завідувач відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

e-mail: larisa_dnpb@ukr.net

КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ ЯК ДЖЕРЕЛО БІОГРАФІЧНИХ ВІДОМОСТЕЙ

Анотація. Висвітлено важливість календаря знаменних і пам'ятних дат для галузі освіти і педагогічної науки як достовірного джерела біографічних відомостей. Розглянуто специфіку видання та особливості його укладання. Проаналізовано наповнення фактографічної бази даних «Знаменні та пам'ятні дати в галузі освіти», на основі якої щорічно упорядковується календар. Зроблено висновки, що календар зберігає своє науково-інформаційне значення.

Ключові слова: календар, фактографічна база даних «Знаменні та пам'ятні дати в галузі освіти», ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, педагогічна біографіка.

Серед вторинної продукції, що її створює колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, слід виокремити «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки», який з невеликого інформаційного видання трансформувався на фактографічну базу даних «Знаменні та пам'ятні дати в галузі освіти». Метою календаря є подання хронологічного переліку визначних дат з історії як світової, так і вітчизняної освіти, педагогіки, психології та філософії, щоб у такий спосіб допомогти широкому колу освітян, починаючи від педагогічних і науково-педагогічних працівників, здобувачів освіти, бібліотекарів освітянських книгозбірень, спланувати роботу, відшукати фактаж про ту чи іншу подію або особистість. Під час російсько-української війни видання має вагоме значення не

лише для збереження національної пам'яті, а й для поширення важливої інформації для духовного розвитку громадян, консолідації нації та утвердження української державності, це ще й форма боротьби проти фейків, форма захисту інформаційної безпеки держави.

У контексті виконання наукового дослідження «Інформаційні ресурси освітянських бібліотек у розвитку педагогіки, психології та освіти» (2020–2022) постало завдання зібрати і наповнити відповідну фактографічну базу даних (далі – ФБД). Визначено основні вимоги до заповнення полів. Об'єкти записів це – персоналії (особи); предмети (книги, події: свята, культурні та історичні віхи); заходи (виставки, конференції тощо). Кожен з об'єктів описується власним набором полів з відповідного робочого листа ФБД. Усі введені дати супроводжують лаконічні довідки з відомостями історичного та офіційного характеру, знайденими у друкованих виданнях та інших джерелах, посилання на них, як і на повні тексти – друковані чи електронні, можуть додаватися до записів. У записах також можливе посилання на пов'язані документи – як у поточній ФБД «Знаменні та пам'ятні дати в галузі освіти», так і в електронному каталозі (база даних «Книги»). Технологію формування фактографічної бази даних викладено у практичному посібнику «Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання» [1].

Календар виконує декілька інформаційних функцій, серед яких варто виокремити такі: хроніка подій; довідкова інформаційна база персоналій, закладів освіти та наукових установ.

У фактографічній базі даних «Знаменні та пам'ятні дати в галузі освіти» є понад 1,1 тис. записів, з них близько половини на персоналії. Об'єктивність – основний критерій формування фактографічної інформації, яку вирізняє лаконічність та доступна форма викладу. Наявність бібліографічних даних поряд з фактографічними відомостями забезпечує користувачів додатковими джерелами інформації для поглибленого вивчення, популяризує фонд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Для формування фактографічної бази даних передовсім використано такі авторитетні видання, як «Українська педагогіка в персоналіях» (у 2 кн., Київ, 2005), «Український педагогічний календар» (Київ, 2002), «Українська літературна енциклопедія» (у 5 т., Київ, 1988–1995), «Усі зарубіжні письменники» (Харків, 2005), «Лауреати Нобелівської премії, 1901–2001» (Київ, 2001), та ін. Перевагу надано тим фактографічним джерелам, які правдиво, неупереджено й всебічно подають інформацію, наприклад «Сучасна енциклопедія України», «Українська сучасна енциклопедія» (УСЕ), «Календар знаменних і пам'ятних дат» Національної парламентської бібліотеки України.

Одночасно із наповненням бази даних від 2020 р. здійснюється щомісячний онлайн проєкт «Календар знаменних і пам'ятних дат в галузі освіти» у соціальній мережі Facebook, який надає візуалізовану фактографічну інформацію.

«Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки» на основі фактографічної бази даних щорічно формується для користувачів вебпорталу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у відповідному розділі (<http://dnpb.gov.ua/ua/календар-знаменних-і-пам'ятних-дат-в/>).

У 2023 р. педагогічна громадськість відзначає ювілеї таких персоналій: Миколи Миколайовича Аркаса (1853–1909), українського історика, композитора,

культурно-освітнього діяча, письменника; Василя Назаровича Каразіна (1773–1842), відомого вченого-енциклопедиста, винахідника, просвітителя, педагога, громадського діяча; Петра Костьовича Волинського (1893–1982), українського педагога, методиста, літературознавця; Валентина Дмитровича Отамановського (1893–1964), українського історика, бібліографа, краєзнавця, педагога; Костянтина Дмитровича Ушинського (1823, ін. 1824–1870), видатного педагога-класика, новатора, реформатора шкільної освіти; Володимира Івановича Вернадського (1863–1945), українського вченого-природодослідника, мислителя-енциклопедиста, теоретика наукознавства і організатора науки; Василя Степановича Ільницького (1823–1895), українського історика, культурного діяча, педагога, письменника; Марії Миколаївни Грінченко (1863–1928), української письменниці, педагогині, журналістки, громадської діячки; Івана Матвійовича Стешенка (1873–1918), українського освітнього діяча, літературознавця, письменника, перекладача, та інших [2].

Деякі пам'ятні дати – маловідомі широкому загалу, тому необхідно проводити просвітницьку роботу, використовуючи різні форми соціокультурної діяльності у освітянських бібліотеках.

Отже, календар зберігає своє науково-інформаційне значення: вводить у науковий обіг чимало інформації про видатних діячів педагогічної науки, освіти та культури, подаючи уточнені біографічні дані; є важливою джерельною базою для вшанування пам'яті про відомих і призабутих науковців та освітян, забезпечує відзначення ювілейних і пам'ятних дат; допомагає організувати і провести книжкові виставки, перегляди, масові заходи.

Список використаних джерел

1. Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання : практич. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; авт.: Григоревська О. В., Матвійчук О. Є., Вараксіна Н. В., Кропачева Н. М., Бойко С. Т. ; наук. ред. Пономаренко Л. О. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2022. 181 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» ; вип. 28). URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=32839> (дата звернення: 18.05.2023).

2. Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2023 рік / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; підгот: Павленко Т. С., Вараксіна Н. В., Ніколаєнко Я. М., Смола Л. М., Щегельська К. Б. Київ, 2022. 101 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/03/Kalendar_2023.pdf (дата звернення: 18.05.2023).

UDC 050.9"387":37]:929

L. O. PONOMARENKO

ORCID ID: 0000-0002-4388-274X

PhD (Social Communication Studies),

Head of the Department of Scientific and Educational Information Resources at

V.O. Sukhomlynskyi SSEL of Ukraine

e-mail: larisa_dnpb@ukr.net

CALENDAR OF SIGNIFICANT AND MEMORABLE DATES IN THE FIELD OF EDUCATION AND PEDAGOGICAL SCIENCE AS A SOURCE OF BIOGRAPHICAL INFORMATION

Abstract. The role of the calendar of significant and memorable dates in the field of education and pedagogical science as a reliable source of biographical information is highlighted. The specifics of the edition and the peculiarities of its compilation are considered. The content of the factual database “Significant and memorable dates in the field of education” was analyzed, on the basis of which the calendar is prepared annually. It was concluded that the calendar retains its scientific and informational value.

Keywords: calendar, factual database “Significant and memorable dates in the field of education”, V. O. Sukhomlynskyi SSEL of Ukraine, pedagogical biography.

УДК 37(091)(477)-051Духнович:004.774:[026:37](477.411)ДНПБ

С. В. ТАРНАВСЬКА

ORCID: 0000-0003-0981-939X

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник

відділу педагогічного джерелознавства та біографістики

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

e-mail: Tarnavskasy@ukr.net

СТОРІНКА «ДУХНОВИЧ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ» ЯК СКЛАДНИК ЕЛЕКТРОННОГО ІНФОРМАЦІЙНО- БІБЛІОГРАФІЧНОГО РЕСУРСУ «ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ»

Анотація. Представлено персональну сторінку «Духнович Олександр Васильович» у структурі електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Розкрито структуру сторінки та коротко висвітлено її зміст. Аргументовано вагомий джерельний потенціал інформаційного контенту сторінки у здійсненні історико-педагогічних досліджень.

Ключові слова: О. В. Духнович, педагог, народна педагогіка, педагогічна біографіка, електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу», ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Відважна боротьба українського народу за цілісність та незалежність своєї країни, потужна хвиля національно-культурного відродження, активні державотворчі процеси зумовили зміни в пріоритетних напрямках розвитку освіти й педагогіки. Реформування освітньо-педагогічного простору спонукає до переосмислення історичного досвіду з позицій сьогодення, звернення до творчого надбання відомих українських освітян, педагогів, учених, які зробили вагомий внесок у розвиток національної освіти й педагогічної думки України, повернення забутих імен в українське суспільство та збереження їх для прийдешніх поколінь.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ) відіграє важливу роль в інтеграції та поширенні педагогічного біографічного знання [1; 2; 7]. Із 2008 р. фахівці установи активно розвивають електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу», який представлено на вебпорталі ДНПБ (<http://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno->